

For det fredede område gjelder disse forskrifter:

- a. Landskapet (biotopen) skal bevares i sin naturlige tilstand. Det må ikke foretas drenering, oppdemninger, torvtekt eller andre inngrep i terrenget. Likeså skal kunstig gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler være forbudt.
- b. Alt planteliv og høyere dyreliv, herunder fuglenes egg og rugesteder, skal være fredet, med det unntak at bærplukking og fiske kan drives som før.
- c. Hytter eller andre bygninger må ikke oppføres.
- d. Veier må ikke anlegges.
- e. Telefon- og kraftlinjer eller andre slags ledninger må ikke legges gjennom området.
- f. Bruk av motorisert kjøretøy skal være forbudt unntatt i ambulansøyemed.
- g. Militære øvelser må ikke drives innen området.»

Både naturvenner og forskere har all grunn til å glede seg over at dette fredningsprosjekt nå er et faktum. Og ikke minst er det gledelig å kunne konstatere at saken har vært raskt behandlet og har møtt en enestående positiv tilslutning fra myndigheter og interesserte parter.

En skulle også anta at befolkningen på Andøya vil forstå å verdsette denne fredede plett, både for dagen i dag og for at kommende slekter er sikret et naturtypisk stykke av dette vakre landskap.

* * *

Konsulent *Per Hornburg*, som i sin tid tok opp denne saken, har sammen med Det norske myrselskaps styre og de andre instanser som har gått inn for fredningen, gjort en fortjenstfull innsats for å bevare et bilde av «opprinnelig natur» for etterseleken. Vi mener at det må være helt riktig å sikre en del typiske myrstrekninger og andre landområder mot påvirkning av anlegg- og kulturinngrep. Det vil også gi dyrelivet noen «fredede pletter» til utfoldelse. Ved behandling av slike spørsmål bør det foretas en skjønnsom vurdering av interessene fra alle kanter. Vi har imidlertid ca. 30 mill. dekar myr her i vårt land. Det skulle derfor være gode muligheter for å tilgodese alle parter.

Red.

BRUKEN AV PLASTDRENRØR

Av Roar Kristian Nordby.

Forbruket av plastdrenrør for 1964/65 er beregnet til ca. 6 mill. meter, eller omlag 40 % av årets forbruk av grøftematerialer. Dette tilsvarer en verdi av ca. 5,5 mill. kroner.

Til og med 1964 var det mest PVC-rør (polyvinyklorid) i bruk, men disse rørene er svært kuldeskjøre. (Kuldeskjørheten øker med synkende temperatur og ved 0° C eller litt under er den størst). Dette gjør at en ofte får mye brekkasje under transporten. Videre må en vise ekstra forsiktighet under rørlegginga, tilpasse grøftebotnen nøye, bruke hensiktsmessig dekkmateriale, og sist men ikke minst være påpasselig ved gjen-

fyllingsarbeide. Et dårlig resultat kan av dette like snart skyldes menneskelige feil som rørtypen. For å redusere kuldeskjørheten hos PVC-rør, gjorde en bruk av billige tilsetningsstoffer, slik at rørene ble mykere. Som følge herav oppnådde en liten rørstyrke, og deformasjonene ble så store at drenledningene ble lite virksom. I den senere tid har resultatene fra forskningsarbeide på kjemisk-teknisk basis her i landet vist at en kan framstille en tilstrekkelig slagfast rørtype til brukbar pris.

Råmaterialet for PVC-rør lages i Norge av Norsk Hydro. Drenrør av polyetylen (PEL) har vært laget i Norge praktisk talt like lenge som PVC-rør. Den praktiske bruk av begge disse drenrørtypene begynte i 1962. Fra 1964/65 ble det en markant overgang til bruk av polyetylen-drenrør framfor PVC-rør. Særlig ble den bøyelige typen i kveil foretrukket. Disse rørene har vist å tåle slag, støt og bøyning i nødvendig utstrekning.

Artikkelforfatteren tar for seg de mest aktuelle typer av plastdrenrør, særlig de som er med i norske feltforsøk. Eksempler på mindre gode plastdrenrør blir og beskrevet.

Medregnet 1966 har Institutt for kulturteknikk, NLH i alt anlagt 11 felter, hvor det er kontinuerlige avrenningsmålinger for de forskjellige rørsystemer.

De eldste norske PVC-rørene har hittil hatt perforeringen i form av langsgående, tynne slisser, fordelt i 3 eller 4 rekker om rørets periferi. Denne form for perforering har redusert slagfastheten, samtidig som de tynne slissene lett tilsettes med finsand og annet slam, når det er slurvet med bruk av dekkmateriale. Slampartikler som blir sittende fast i slissene gjør at en får dannelse av slamhauger over slissene. Tetting av slissene forekommer ikke bare i mineraljord, med betydelig innhold av finsand, men også i myr. Myrslam er som oftest preget av sin organiske natur og omdannelsesgraden. Partiklene som er relativt lette, holdes tilbake ved slissekantene, og åpningene fylles etter hvert av en masse med konsistens som grønnsåpe.

En nyere type drenrør er de såkalte korrugerte plastrør, rør med tverrbølger. Karakteristisk for denne rørtype er tynn rørvegg, stor rørstyrke, samtidig som røret er lett bøyelig. Denne type drenrør lages av polyetylen (Icodren). Perforeringen er samlet på en side som forutsettes å skulle vende opp i grøfta. Åpningene er freset ut i bølgetoppene og plassert i 6 parallelle rader. For denne rørtype angir en både innvendig og utvendig diameter. Icodren har to dimensjoner: 46/52 mm til sidegrøfter og 83/95 mm til samlegrøfter. Inntakskapasiteten for Icodrenrørene har hittil i feltforsøkene vist tilfredsstillende resultat.

I de siste 2—3 år er Large-rør og PM-rør (Porsgrund Metalverk) blitt mye nyttet. Det er polyetylenrør som leveres i kveil. Large-rørene har tverrskårne slisser, 0,8—1,0 mm brede. Inntakskapasiteten for denne rørtypen har vært tilfredsstillende. Plastdrenrør med nevnte perforering skal vende inn i kveilen og opp i grøfta, når ledningen er lagt.

PM-rørene leveres i rette lengder og kveil. Perforeringen er samlet på en side av røret og utført som sagtakket skår på langs. Den ene kanten er klemt inn i forhold til den andre, slik at det blir relativt rommelige innstrømningsåpninger. I to feltforsøk er denne rørtypen med, og målingene viser at det ikke er noe å utsette på inntakskapasiteten. P.g.a. de relativt rommelige innstrømningsåpningene ansees denne rørtypen for å være godt skikket til bruk i myr.

En annen rørtype som også egner seg godt til myrgrøfting er Sørplastdrenrør. Dette er et polyetylenrør hvor inntaksåpningene er utformet som ventilklaffer.

Til slutt i artikkelen blir bruken av dekkmateriale omtalt. Særlig slamfarlig er mojordartene, mjelejorda på Romerike, og dekkmateriale må brukes. Når det gjelder leirjord, er det delte meninger om bruken av dekk-

materiale. Legging av drenrør er blitt et massearbeid som kan gjøres av hvem som helst, også av maskiner alene. Følgen er en utførelse som i dag gir langt større risiko for gjenslamming enn før. Konsekvensen er følgelig at bruken av dekkmateriale i leirjord er langt mer nødvendig i dag enn før. Vanlig sagflis har vist seg å være et bra filtermateriale. Den faller godt ned om røret, slik at en kan spare arbeidet med å legge filter under ledningen, om jordart og rørtype ellers skulle tilsa dette. Videre er den praktisk, lett og renslig å håndtere. Ulempen med sagflis er at den med tida vil råtna vekk i jorda. Dessuten gir den næring til honningsoppen, der en er plaget av denslags i ledningene. En kan da bruke uorganisk materiale i form av mineralull, fortrinnsvis glassullstrimmel.

Ved grøfting i myr er det best å bruke frisk mosetorv direkte på ledningen. Glassullstrimmel er og mye brukt hvor en ikke kan skaffe mose.

Barkavfall som dekkmateriale kan ikke anbefales p.g.a. sterk slimdannelse i rørene. //

Dårlig filtereffekt har også halm som dekkmateriale, særlig tørr og stiv halm. Noe bedre er våt halm som er blitt en del påvirket av råtningsprosessene, men tendensen for slimdannelse gjør halmen til et tvilsomt dekkmateriale.

Bruken av et hensiktsmessig dekkmateriale betyr en relativt beskjeden merutgift ved nygrøfting, samtidig som det er en garanti for effektive drenledninger.

LOT-melding

* * *

I vårt land har perforerte plastrør fått relativt stor anvendelse som grøftmateriale. Plastrørene er lette å transportere og på mange måter hendige i bruk. Men det har dessverre vist seg at resultatene ikke alltid er like gunstige med hensyn til dreneringseffekten.

Vi skal imidlertid ikke her ta opp til vurdering hva som er årsaken til de relativt mange uheldige eksempler som vi har fått kjennskap til. Det er antakelig slik at både mangel ved rørene har forekommet og at arbeidet med nedlegging m.v. ikke har vært riktig utført. Vi har derfor i vårt tidsskrift sett det som en oppgave å spre opplysninger både om de krav som må stilles til rørene og de forhold man må påse under nedleggingen.

Foruten at vi her har gjengitt en kort beskrivelse om bruken av plastdrenrør har vi tidligere ved flere anledninger funnet det riktig å bruke spalteplass på korte orienterende artikler. Dette er selvsagt ikke ment som noe angrep på fabrikantene av plastrør eller andre. Vi har ønsket å være med å spre opplysninger om dette viktige spørsmål.

Red.

TIL MYRSELSKAPETS MEDLEMMER!

Vi vil herved be våre årsbetalende medlemmer, som ennå ikke har betalt kontingenten for 1967, om velvilligst å innløse den postinkassasjon som nå er utsendt. For Myrselskapet er det av stor betydning at kontingenten kommer inn uten de omkostninger som retur av inkassasjonene medfører. Det er dessuten en oppmuntring for oss når medlemmene ved innbetaling av kontingenten, støtter opp om vårt arbeide.